

30.06.2016

VÄLIRAPORTTI: Kansallinen terrorismin torjunnan strategia 2014-2017

1. JOHDANTO

Terrorismin torjunnan strategia 2014 - 2017

Valtioneuvosto antoi maaliskuussa 2014 periaatepäätöksen uudesta kansallisesta terrorismin torjunnan strategiasta, joka sisältää terrorismin torjuntaa koskevia linjauksia ja kehittämiskohteita. Strategian tavoitteena on estää Suomessa tapahtuva ja Suomesta ulkomaille suuntautuva terroristinen toiminta sekä varautua ulkomailta suomalaisiin kohdistuviin uhkiiin. Strategian painopiste on ennalta ehkäisevässä työssä.

Strategian tavoitteena on tunnistaa Suomeen kohdistuvat uhat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja estää niiden toteutuminen. Ennalta ehkäisy edellyttää puuttumista terrorismin taustasyihin ja vaikuttimiin sekä terrorismin leviämiseen liittyviin tekijöihin. Toiminnassa on keskeistä kiinteä ja toimiva yhteistyö sekä tietojenvaihto eri toimijoiden välillä.

Terrorismin käsite

Terrorismille ei toistaiseksi ole olemassa yhtä kansainvälisesti sovittua määritelmää. Terrorismilla tarkoitetaan yleensä sellaista väkivaltaista kansallisen lain tai kansainvälisen oikeuden vastaista toimintaa tai sillä uhkaamista, jonka tarkoituksena on levottomuuden ja vakavan pelon synnyttäminen. Useimmiten terroristien tavoitteena on pakottaa poliittiset päättäjät tekemään tai jättämään tekemättä jotain sellaista, jota terroriteon suorittajat tahtovat, ja teot kohdistuvat usein siviileihin. Globalisoituvassa maailmassa terrorismin muodostama uhka saattaa kohdistua lähes mihin alueeseen tai kohteeseen tahansa.

Kansainvälinen tilanne

Kansainvälisen terrorismin uhkakuva on muuttunut moninaisemmaksi ja samanaikaisesti terrorismin uhka on kohonnut muissa Pohjoismaissa ja Suomen lähialueilla. Maailmanlaajuisesti valtaosa terrori-iskuista tapahtuu Lähi-idässä sekä Afrikan ja Aasian maissa. Suurimman terrorismin uhan muodostavat radikaali-islamistinen terrorismi ja sen tukitoiminnot, kuten "Islamilaiseksi kalifaatiksi" julistautunut terroristiryhmä ISIL ja al-Qaidan maailmanlaajuinen verkosto. Niiden

28.04.2016

rinnalle on noussut aatteellisista lähtökohdista toimivia yksittäisiä henkilöitä ja pienryhmiä. Euroopassa esiintyy edelleen, joskin pääosin hyvin paikallista separatistista terrorismia ja ulkomaalaisten etnoseparatististen terroristijärjestöjen tukitoimintaa. Myös äärioikeistolaisella terrorismilla on Euroopassa tiettyä kasvupohjaa.

Euroopassa pehmeisiin kohteisiin kohdistuu tällä hetkellä terrorismin uhka. Kriittistä infrastruktuuria kohtaan voidaan iskeä joko perinteisillä iskumenetelmillä tai kyberiskuina.

Suomen tilanne

Terrorismintorjunnan toimintaympäristö Suomessa on nopeassa muutoksessa ja terrorismin uhka on muuttunut monimuotoisemmaksi. Nopeasti muuttuvan tilanteen vuoksi Suojelupoliisi nosti terrorismin uhkatasoa kesäkuussa 2014 ja edelleen marraskuussa 2015. Suurimman uhan muodostaa radikaali-islamistinen terrorismi ja erityisesti yksittäiset radikalisoituneet henkilöt tai pienryhmät. Ilman ulkopuolista ohjausta toteutetun terrori-iskun uhka Suomessa on kohonnut. Ulkomailta käsin ohjattujen, suunnitelmallisten terrori-iskujen todennäköisyys Suomessa on edelleen matala. On myös arvioitu, että Suomen osallistuminen kriisinhallintaoperaatioihin erityisesti Pohjois-Irakissa saattaa lisätä väkivaltaisia iskuja viranomaisia kohtaan Suomessa.

Suomessa terrorismiuhkien arvioinnista on tullut aiempaa haasteellisempaa. Suomi ei kuitenkaan ole terrori-iskujen ensisijainen kohde, mutta suomalaiset saattavat joutua iskujen tai sieppauksen uhreiksi ulkomailta. Lisäksi maassamme asuu aiempaa enemmän kansainvälisiin terroristiverkostoihin kytköksissä olevia henkilöitä, joilla on sekä kasvanut valmius väkivaltaiseen toimintaan että halu ja kyky radikalisoitua ja rekrytoida muita terrorismiin. Suojelupoliisin tiedonhankinnan kohteena olevien henkilöiden määrä on kasvanut erityisesti jihadistimatkailevien takia ja kohdehenkilöiden määrän odotetaan kasvavan edelleen.

Haitallista kehitystä ovat edesauttaneet syrjäytyminen sekä toisen ja kolmannen maahanmuuttajasukupolven ongelmat sopeutua suomalaiseen yhteiskuntaan. Joissain tapauksissa väkivaltaisen radikalisoituminen on tapahtunut jo ennen Suomeen saapumista, mutta internetin ja erityisesti sosiaalisen median vaikutus radikalisoitumiskehityksessä on joka tapauksessa merkittävä. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisemiseksi kotoutuminen sekä yleisen syrjäytymisen ja syrjinnän ehkäisy ovat merkittäviä tekijöitä.

Vuoden 2015 aikana Suomeen saapui korkea määrä turvapaikanhakijoita ja heidän joukossaan oli myös kansainväliseen terrorismiin kytkeytyviä henkilöitä. Ranska esitti Pariisissa marraskuussa 2015 tehtyjen terrori-iskujen seurauksena Euroopan unionin jäsenvaltioille avunpyynnön Lissabonin sopimuksen keskinäisen avunannon lausekkeen (SEU 42 (7) artikla) mukaisesti. Suomi on osallistunut avunpyynnön toimeenpanoon sotilaallisen kriisinhallinnan keinoin. Vastuksena Ranskan avunpyyntöön Suomi tarjoutui jatkamaan ja laajentamaan osallistumistaan Pohjois-Irakin koulutusoperaatiossa (Operation Inherent Resolve, OIR) sekä pyrkii laajentamaan osallistumistaan UNIFIL-operaatiossa Libanonissa. Lisäksi Suomi selvittää mahdollisuuks-

28.04.2016

sia osallistumisen kasvattamiseen YK:n MINUSMA-operaatiossa Malissa. Suomi antoi joulukuussa 2015 SAC-lentokuljetuspoolin (Strategic Airlift Capability) kiintiöstä 24 lentotuntia Ranskan käyttöön. Ranskan pyynnön lisäksi Suomi on vastannut Yhdysvaltojen pyyntöön ISILin vastaisen toiminnan tuen vahvistamiseksi jatkamalla ja vahvistamalla osallistumista OIR-operaation koulutus- ja neuvonantotoiminnassa. Suomi tukee myös YK:n kehitysohjelmaa UNDP:n (United Nations Development Programme) hallinnoimaa Irakin vakauttamisrahastoa (Funding Facility for Immediate Stabilization, FFIS)

Arvio tulevasta kehityksestä

Suomessa Suojelupoliisi laatii terrorismitilanteesta operatiivisia ja strategisia raportteja sekä uhka-arvioita ja seuraa uhkakuvassa mahdollisesti tapahtuvia muutoksia. Suojelupoliisin arvion mukaan Suomesta aseellisiin konflikteihin lähtevien ja sieltä maahan palaavien henkilöiden lukumäärä tulee jatkossa edelleen kasvamaan. Lisäksi terrori-iskut ovat muuttuneet yhä enemmän yksittäisten henkilöiden tai pienten terroristiryhmien itsenäisesti toteuttamiksi iskuiksi, joiden kohteet ovat paikallisia. Syntyperäisten oman maan kansalaisten tai maassa asuvien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden luoma terrorismiuhka on länsimaissa kasvanut.

Yhteiskunnan varautumisesta sekä suojautumisesta huolimatta nousevana uhkakuvana ovat mahdolliset iskut kriittistä infrastruktuuria kuten tietoliikenne sekä tieto- ja sähköverkkojen lisäksi ydinvoimalaitoksia, vedenjakelujärjestelmiä, pankkisektoria tai liikennejärjestelmiä vastaan. Kriittistä infrastruktuuria kohtaan voidaan iskeä perinteisten tapojen lisäksi myös kyberiskuina.

Terrorismintorjunnan nykytila

Terrorismintorjunta Suomessa perustuu kaikkien turvallisuusviranomaisten lisäksi muiden viranomaisten ja yhteiskunnan eri osapuolten tiiviiseen, jatkuvaan ja johdonmukaiseen yhteistyöhön. Ensimmäinen kansallinen terrorismin torjunnan strategia vahvistettiin vuonna 2010. Tuolloin määriteltiin viisi strategista linjausta ja 14 toimenpidettä. Strategian valmistumisen jälkeen perustettiin terrorismintorjunnan yhteistyöryhmä, joka toimii Poliisihallituksen johdolla 1.2.2016, jolloin yhteistyöryhmän puheenjohtajuus siirtyi Poliisihallitukselta sisäministeriön poliisiosastolle. Yhteistyöryhmässä on edustettuna yli kaksikymmentä eri tahoa ministeriöistä, poliisin eri yksiköistä ja muista organisaatioista. Terrorismin globaalin luonteen vuoksi myös laajempi kansainvälinen, erityisesti EU:n puitteissa tapahtuva poliittinen ja kansainvälisoikeudellinen yhteistyö ja vaikuttaminen ovat välttämättömiä.

Voimassa oleva kansallinen terrorismintorjunnan strategia on vahvistettu vuosille 2014 - 2017. Strategia sisältää terrorismin tilannekuvan Suomessa ja ulkomailla, arvion tulevasta kehityksestä ja terrorismin torjunnan nykytila.

Strategiassa esitetään tilannekuvaan perustuvia konkreettisia aikataulutettuja toimenpiteitä terrorismin torjunnan tehostamiseksi. Strategia sisältää viisi strategista linjausta ja 22 toimenpide-

28.04.2016

kokonaisuutta, joista neljä on kokonaan tai osittain toteutunut ja 18:ssa on vielä käynnissä toimenpiteitä. Toimenpiteille on nimetty omat vastuutahonsa, jotka raportoivat toimistaan yhteistyöryhmälle. Yhteistyöryhmä vastaavasti seuraa toimenpiteiden toteutumista sekä vaikuttavuutta ja ryhtyy tarvittaessa lisätoimenpiteisiin. Tämä väliraportti sisältää kunkin toimenpiteen täytäntöönpanon tilanteen vastuutahojen näkemyksien mukaisesti.

28.04.2016

2. STRATEGISET TOIMENPITEET JA NIIDEN TÄYTÄNTÖÖNPANON TILANNE

Valtioneuvosto edellytti viranomaisilta, että terrorismintorjunnan strategian toimenpiteiden täytäntöönpanon suunnittelu aloitetaan vuoden 2014 aikana. Jokaiselle toimenpiteelle nimettiin päävastuutaho, joka kutsuu toimenpiteeseen osallistuvat muut vastuutahot mukaan sen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Toimenpiteen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon voivat osallistua myös muut kuin vastuutahoiksi merkityt toimijat silloin, kun se on tarkoituksenmukaista toimenpiteen toteutuksen kannalta.

Toimenpiteiden osalta täytäntöönpanon tilanne on seuraava:

1. Ennaltaehkäistään terrorismia kansainvälisen toiminnan kautta (Ulkoministeriö)

Ulkoministeriön mukaan Suomi on kohdentanut resursseja kriisinhallintatoimintaan, jolla pyritään vakauttamaan konfliktitilanteita ja sitä kautta vähentämään terrorismin syntymiselle otollisia olosuhteita. Lisäksi Suomi on tukenut turvallisuus- ja oikeusvaltiosektoreiden kapasiteetin kehittämistä muun muassa Afganistanissa ja Irakissa, jotta kohdevaltioilla olisi paremmat valmiudet vastata terrorismin aiheuttamiin uhkiin. Hauraimmissa valtioissa tapahtuvan kehitysyhteistyön kautta Suomi pyrkii vaikuttamaan konfliktien juurisyihin yhteistyössä muiden avunantajamaiden ja kansainvälisten toimijoiden kanssa, ja näin estämään yhteiskunnallisesta hauraudesta nousevaa tilaa terrorismille. Suomen kehitysyhteistyöstä yli puolet kohdistuu tällä hetkellä hauraisiin valtioihin.

Suomi on edistänyt ihmisoikeusvelvoitteiden tehokasta huomioimista terrorismin torjuntaan liittyvissä kansainvälisissä neuvotteluissa muun muassa Euroopan neuvoston piirissä. Lisäksi Suomi korostaa ihmisoikeuksien merkitystä osana terrorismin ennalta ehkäisyä. Suomi toimii kulttuurien ja uskontojen välisen dialogin edistämiseksi ja tukee myös kolmannen sektorin toimintaa radikalisaation, väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin ehkäisemisessä erityisesti hauraisissa valtioissa.

Ulkoasiainministeriö järjesti lokakuussa 2015 pyöreän pöydän keskustelun ulkopolitiikasta, terrorismista ja radikalisoitumisesta yhdessä musliminuorten kanssa.

Sisäasiainministeriö on käynnistänyt EU:n terrorismiin radikalisoitumisen ja rekrytoinnin vastaisen strategian ja sen suuntaviivojen kansallisen toimeenpanon. Lisäksi sisäasiainministeriö on hyödyntänyt RAN -verkoston asiantuntemusta muun muassa osallistumalla työpajaan Exit -strategioiden kehittämiseksi.

Suomi osallistuu terrorismin rahoittamisen vastaiseen kansainväliseen yhteistyöhön OECD:n alaisen toimintaryhmän (FATF) puitteissa.

28.04.2016

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla on eri liikennemuotojen kansainvälisen ja erityisesti EU-tason tiivistyvää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa security-tilanteisiin ja terroriuhkiin liittyen. DG-MOVE:n alla toimii ilmailun (AVSEC) merenkulun (MARSEC) ja maaliikenteen (AVLAND-SEC) turva-asioiden yhteistyöryhmät, joihin Suomi on nimennyt edustajansa liikenteen hallinnonalalta. Lisäksi useissa kansainvälisissä liikenneinfrastruktuurista vastaavien yhteistyöelimissä (IMO ja IALA merenkulussa, UIC ja EIM rataliikenteessä sekä PIARC tieliikenteessä) käsitellään terrorismintorjuntaa käytännön työssä. Yhteistyöelimet valmistelevat hallinnoille linjauksia ja vaihtoehtoja liikennejärjestelmänäkökulmasta sekä toimivat linkkinä päätöksentekijän ja arkielämän välillä. Suomi toimii aktiivisesti myös näissä yhteistyöelimissä.

2. Kehitetään viranomaisten osaamista sekä kykyä tunnistaa ja torjua terrorismia (Suojelupoliisi)

Suojelupoliisin hallinnollinen asema muuttui vuoden 2016 alusta ja Suojelupoliisi toimii nyt suoraan sisäministeriön alaisuudessa. Muut poliisiyksiköt säilyvät kuitenkin edelleen Suojelupoliisin tärkeimpinä kotimaisina yhteistyökumppaneina. Hallinnollisen aseman järjestäminen uudelleen antaa Suojelupoliisille entistä paremmat edellytykset vastata toimintaympäristön muutoksiin.

Suojelupoliisi on lisännyt terrorismin torjuntaan liittyvän tiedon välittämistä viranomaisille ja vahvistanut eri viranomaisten kykyä ja mahdollisuuksia havaita radikalisoitumiskehitystä. Suojelupoliisi on lisäksi panostanut viranomaisyhteistyön ja oman osaamisen kehittämiseen terrorismin torjunnassa. Suojelupoliisin strateginen analyysi palvelee poliittisia päättäjiä ja viranomaisia. Suojelupoliisi tekee vuosittain yli sata strategista analyysiraporttia toimialaansa kuuluvista teemoista. Näistä suurin osa käsittelee terrorismia ja siihen kytkeytyviä ilmiöitä.

3. Lisätään kansalaisten tietoisuutta terrorismista ja siihen liittyvistä riskeistä sekä viranomaisten ja kansalaisten välistä vuorovaikutusta (Suojelupoliisi)

Suojelupoliisilla on ollut aktiivinen rooli terrorismin muodostamaa uhkaa koskevassa yhteiskunnallisessa viestinnässä, jossa se on korostanut tilannekuvan ja ennakoinnin merkitystä. Lisäksi Suojelupoliisi on tuonut aiempaa enemmän esille terrorismiin liittyvää ilmiöasiantuntemusta valtakunnallisessa mediassa. Suojelupoliisi on jatkanut aktiivista yhteistyötä ei-valtiollisten toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa ja pyrkinyt luomaan profiilin helposti lähestyttävänä virastona. Ennalta estävän turvallisuustyön osana Suojelupoliisi käy säännöllisesti luennoimassa yrityksille ja viranomaisille toimialaansa liittyvistä riskeistä.

Keskusrikospoliisissa on toteutettu nettivinkki -järjestelmään muutokset, jotka mahdollistavat muun muassa ääriajatteluun perustuvaan väkivaltaan ja terrorismiin liittyvien havaintojen ilmoittamisen.

Sisäministeriö on julkaissut väkivaltaisen ekstremismin tilannekuvaraportin puolivuositain. Viimeisin tilannekuvaraportti on julkaistu marraskuussa 2015. Tilannekuvaraportissa on käsitelty

28.04.2016

kaikkia väkivaltaisen ekstremismin muotoja. Kesällä 2016 ilmestyvän tilannekuvaraportin aiheena on ekstremistiset rikokset.

4. Lisätään ulkomaille matkustaville ja siellä oleskeleville kansalaisille tietoisuutta terrorismista (Ulkoasiainministeriö)

Ulkoasiainministeriön matkustustiedotteissa seurataan ja arvioidaan matkustamisen turvallisuutta, mukaan lukien terrori-iskujen uhkaa eri maissa ja alueilla. Useiden maiden osalta tiedotteissa on maininnat terrori-iskujen uhkasta. Ulkoasiainministeriö levittää tietoa matkustusturvallisuuspalveluistaan muun muassa verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, messuilla, alustuksissa ja julkisissa esiintymissä. Akuutista terrorismi-iskun uhasta ulkoasiainministeriö tiedottaa suoraan matkustusilmoituksen tehneille suomalaisille. Järjestelmän kautta tekstiviestein ja sähköpostein on varoitettu muutaman kerran myös akuutin terrori-iskun uhasta esim. Egyptissä ja Tunisiassa sekä annettu toimintaohjeita mm. Pariisissa ja Belgiassa iskujen aikaan olleille suomalaisille. Toimenpiteen täytäntöönpanoa tukee yleisesti ulkoasiainhallinnon muu laajempi varautuminen, tilannekuvatoiminta ja kymmenet terrori-iskuihin liittyvät kriisiharjoitukset.

Ulkoministeriö suosittelee, että myös virkamatkalle matkustavat tekisivät matkustusilmoituksen ulkoministeriöön.

5. Kehitetään viranomaisten terrorismintorjunnan tilannekuvatoimintaa (Suojelupoliisi)

Suojelupoliisi ylläpitää kansainvälistä ja kansallista terrorismin tilannekuvaa. Suojelupoliisin ylläpitämä tilannekuva sisältää terrorismiin liittyvät keskeiset ajankohtaiset tapahtumat, kehitysarvion sekä arvion niiden vaikutuksista Suomelle. Suojelupoliisi on julkaissut uhka-arvion sisältävän Suomea koskevan terrorismin tilannekuvaraportin kesäkuussa 2014 ja marraskuussa 2015

Kesäkuun 2014 raportissa Suojelupoliisi ensimmäistä kertaa nosti Suomen terrorismin uhka-arviota yksittäisten radikaali-islamistien muodostaman uhan osalta. Uhka-arvion mukaan Suomeen ei ole vielä kohdistunut konkreettisia iskusuunnitelmia, mutta terrorismi ja siihen liittyvä tilannekuva voivat muuttua nopeasti taustatekijöiden ja terroristien toimintatapojen muutosten myötä.

Suojelupoliisissa toimii johtovalmiuspäivystyksen tukena 24/7-toiminto, joka takaa sen, että terrorismin torjuntaan liittyvä tieto on heti käytössä. Toiminto mahdollistaa muiden viranomaisten ylläpitämien tilannekuvatoimintojen tehokkaan tukemisen. Suojelupoliisilla on yhdyshenkilö turvapaikanhakijatilanteen myötä keskusrikospoliisiin perustetussa TUPA -toiminnossa. Turvapaikanhakija tilanteeseen liittyen SUPO on myös kehittänyt viranomaisyhteistyöhön PTR-analyysikeskukseen tukeutuvan tiedonsiirtoa tehostavan työkalun ja tiedonsiirtokanavan.

28.04.2016

6. Tehostetaan terrorismiin liittyvää viranomaisten välistä tietojenvaihtoa (Sisäministeriö)

Terrorismin ja sen uhkaan keskittyvä tiedonvaihto on muodostunut vakiintuneeksi käytännöksi myös Suojelupoliisin ja puolustusvoimien välillä. Puolustusministeriö ja puolustusvoimat ovat toteuttaneet tiedonvaihtoon soveltuvan tietoliikenneyhteyden Suojelupoliisin ja puolustusvoimien välillä. Tiedonvaihtoa laajennetaan myös muihin viranomaisiin tarpeen mukaan.

Sisäministeriössä on käynnistynyt poliisin henkilötietolain kokonaisuudistusta käsittelevä hanke, missä yhteydessä käydään läpi myös tietojen vaihtoon liittyvät asiat.

7. Lisätään koordinoitua tutkimustoimintaa terrorismista ja väkivaltaisesta radikalisoitumisesta (Sisäministeriö)

Hallinnonalojen välisellä yhteistyöllä pyritään vaikuttamaan siihen, että Suomen turvallisuuden kannalta keskeiset teemat, kuten terrorismi ja väkivaltainen radikalisoituminen, ovat valtioneuvoston yhteisesti rahoittamien tutkimusteemojen joukossa. Tutkimustoimintaa ja teemoja koordinoidaan myös esimerkiksi turvallisuuskomitean asettamassa turvallisuustutkimuksen yhteistyöryhmässä, jonka painopisteisiin edellä mainitut teemat myös kuuluvat.

8. Kehitetään viranomaisten valmius- ja varautumistoimintaa osana terrorismintorjuntaa (Valtioneuvoston kanslia)

Poliisin operatiivisen suorituskyvyn nostamiseksi vuoden 2015 budjettiin lisättiin 2,7 miljoonan euron määräraha. Määrärahan lisäyksellä on tehty tarvittavia kalusto- ja varustehankintoja terrorismin torjuntaan sekä vaativiin ja erityistilanteisiin.

Poliisihallitus on saanut kansallisesta ISF-rahastosta FINSIU-hankkeelle rahoituksen vuosille 2016-2017. FINSIU-hankkeessa kehitetään ja ylläpidetään poliisin ja Rajavartiolaitoksen yhteistä suorituskykyä terroritekojen keskeyttämiseksi ja hallintaan saamiseksi. Varmistetaan johtamis- ja tilannekuvajärjestelmien sekä viestinnän yhteensopivuus. Tunnistetaan terrorismiin liittyvien tapahtumien pohjalta eri maiden parhaita käytänteitä ja huomioidaan ne soveltuvien osin kotimaisten viranomaisten toiminnassa. Tavoitteena on edistää poliisin erikoisyksikön sekä EU-maiden vastaavien yksiköiden koordinoitua yhteistoimintaa terrorismin varautumisessa. Harjoitusten avulla koulutetaan viranomaisia ja varmistetaan tiedonvaihdon toimivuus varsinaisissa tilanteissa pyrkimällä minimoimaan riskejä. Poliisin erityistoimintayksikkö, Rajavartiolaitos, puolustusvoimat ja poliisin vaativiin ja erityistilanteisiin sekä räjähteiden purkamiseen koulutetut poliisit osallistuvat hankkeeseen soveltuvien osin, jotta viranomaisten suorituskykyä saadaan kehitettyä maanlaajuisesti. Lisäksi hankkeeseen osallistuu EU-maita Atlasverkoston kautta.

Puolustusministeriö ja puolustusvoimat ovat osallistuneet erityistoimintayksiköiden ohjaustyöryhmätyöskentelyyn, minkä lisäksi meneillään on niin kutsutun Atlas -päätoimen täytäntöönpanon edellyttämä sisäministeriön johtama lainsäädäntöhanke.

28.04.2016

Rajavartiolaitos on jatkanut erityistoimintayksiköiden suorituskykyjen kehittämisohjelmaa poliisin ja puolustusvoimien kanssa, ja se on myös osallistunut poliisin johdolla erityistoimintayksiköiden ohjausryhmän työskentelyyn. Rajavartiolaitos osallistui syyskuussa 2014 toteutettuun ensimmäiseen kansainväliseen Suomen poliisin johtamaan "Viro 2014" -harjoitukseen. Harjoitus koski merellistä terroritekoa, ja siihen osallistui erikoistoimintajoukkoja puolustusvoimista, Rajavartiolaikokselta ja Suomen sekä Viron poliisin erikoistoimintayksiköt. Lisäksi Rajavartiolaitos osallistui poliisin kanssa merellistä terroritekoa koskeneeseen harjoitukseen Tanskassa huhtikuussa 2016.

Ydinlaitokset, poliisi ja Säteilyturvakeskus suunnittelevat ja toteuttavat yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ydinlaitosten toimintaan liittyviä uhkatilannevalmiusharjoituksia. Viranomaiset järjestävät yhteistoimintaharjoituksia myös säteilylähteisiin liittyvien uhkatilanteiden varalle.

9. Lisätään viranomaisten ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä terrorismintorjunnassa (Huoltovarmuuskeskus)

Yhteistyössä Suojelupoliisin kanssa valmistellun aineiston esittelytilaisuuksia on pidetty Huoltovarmuuskeskuksen edustajan toimesta alkaen vuoden 2015 helmikuusta, ja kesäkuuhun 2016 mennessä niitä oli järjestetty 11 kertaa. Kohdeyleisönä olivat Huoltovarmuuskeskuksen yritysten edustajat (poolitoimintaan osallistuvat henkilöt), eri viranomaistahot ja järjestötoimijat.

10. Varmistetaan rikosvastuun toteutuminen tarkoituksenmukaisella tavalla myös valtion rajat ylittävissä terrorismirikoksissa (Valtakunnansyyttäjänvirasto)

Valtakunnansyyttäjällä on yksinomainen syyteharkintavalta terrorismirikoksissa. Syytettä ajamaan voidaan kuitenkin määrätä muukin syyttäjä. Terrorismirikosasioita esittelemään valtakunnansyyttäjälle on määrätty vastuuvaltionsyyttäjä Valtakunnansyyttäjänvirastosta. Lisäksi on alueellisista syyttäjänvirastoista nimetty 11 kihlakunnansyyttäjää käsittelemään terrorismi- ja sotarikoksia koskevia asioita. Näille syyttäjille vielä vuoden 2016 aikana annettavaa koulutusta mm. terrorismirikosasioista ollaan valmistelemaan.

Ulkomailla tehdyksi epäiltyjen terrorismirikosten esitutkinnan suorittamisesta Suomen viranomaisten toimesta päättää valtakunnansyyttäjä, jonka kanssa poliisi keskustelee tietoonsa tulleista terrorismirikoksista koskevista epäilyistä. Tutkintamääräys voidaan antaa, jos esitutkinnan toimittaminen Suomessa on tutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

11. Hyödynnetään yhdyshenkilötoimintaa terrorismintorjunnassa (Suojelupoliisi)

Suojelupoliisin ulkomaille sijoitettuja yhdyshenkilöitä on hyödynnetty terrorismiin liittyvien yhteysien selvittämisessä paikallisten sekä muiden alueella toimivien viranomaisten kanssa ja tilannekuvan tuottamisessa. Suojelupoliisin yhdyshenkilöt ovat toimineet Turkissa vuodesta 2015

28.04.2016

lähtien ja Nairobissa vuoden 2010 alusta. Lisäksi Suojelupoliisilla on kiertävä yhdyshenkilö, jonka toiminta-alue kattaa useamman tiedonhankinnan kannalta keskeisen maan Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa. Suojelupoliisi hyödyntää myös muiden viranomaisten, kuten ulkoministeriön, puolustusvoimien ja poliisin sekä rajavartiolaitoksen yhdyshenkilöverkostoja. Viranomaisten yhdyshenkilöverkosto ei kuitenkaan kata kaikkia Suojelupoliisin kannalta kriittisiä alueita.

Puolustusministeriö ja puolustusvoimat ovat tukeneet muita viranomaisia puolustusvoimien virkamiesten tiedonhankinnalla niin oma-aloitteisesti kuin tietopyyntöjen kautta.

Rajavartiolaitos on tukenut muita viranomaisia yhdyshenkilöiden toiminnassa saadulla tiedolla. Tullin yhdyshenkilöt tuottavat osaltaan tietoa kaikille PTR -viranomaisille sekä kuuluvat osana yhteispohjoismaiseen PTN -verkostoon.

12. Torjutaan terrorismin rahoitusta (Keskusrikospoliisi)

Keskusrikospoliisi on laatinut operaatiosuunnitelman tiedustelu- ja tutkintaoperaatiosta, jonka kohteena ovat kolmanteen sektoriin mahdollisesti liittyvät terrorismikytkökset. Suojelupoliisin ja keskusrikospoliisin asiantuntijat ovat osallistuneet kansainvälisiin seminaareihin, jotka ovat liittyneet terrorismin rahoitukseen. Vuonna 2014 keskusrikospoliisi teki yli 40 terroristivarojen jäädytyspäätöstä, joiden joukossa oli 12 suomalaista kohdetta. Vuonna 2015 Keskusrikospoliisi teki kuusi uutta varojen jäädyttämispäätöstä terrorismin torjumiseksi. Näistä yksi koski luonnollista henkilöä ja viisi yhteisöjä, joissa jäädytyspäätöksen kohteena olevan henkilön katsottiin käyttävän jäädytyksen kohteena olevassa yhteisössä todellista päätösvaltaa.

Keskusrikospoliisin tekemiä jäädytyspäätöksiä terrorismin torjumiseksi oli huhtikuussa 2015 voimassa yhteensä 49 kappaletta. Näistä päätöksistä 31 kohdistuu EU:n sisäisiin terroristeihin, 9 henkilöihin, jotka ovat osallisina rikosprosesseissa ja 9 oikeushenkilöihin, joissa pakotelistatut henkilöt käyttävät määräysvaltaa.

Keskusrikospoliisi on vuosina 2015-2016 järjestänyt aktiivisesti terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevaa koulutusta pankki- ja finanssisektorin toimijoille. Lisäksi Keskusrikospoliisi järjesti kesäkuussa 2016 terrorismin rahoittamisen torjuntaa käsittelevän koko päivän kestäväen koulutustapahtuman, jonne osallistui laajasti yksityisen ja julkisen sektorin toimijoita.

Keskusrikospoliisi käynnisti vuonna 2015 tiedusteluhankkeen, jonka tarkoituksena oli selvittää, onko eräiden kolmannen sektorin toimijoiden ulkomaille kohdennettua kehitysyhteistyövaroja kanavoitunut terrorismin rahoittamiseen. Selvityksen perusteella ei löytynyt suoria viitteitä siitä, että kehitysyhteistyövaroja olisi ohjautunut terroristisiin tarkoituksiin. Selvittelyn pohjalta on kuitenkin havaittavissa, että varojen lopullisesta saajasta tai käyttökohteesta ei aina saada täyttä varmuutta.

28.04.2016

13. Vähennetään henkilöturvallisuuteen liittyviä haavoittuvuuksia (Sisäministeriö, Oikeusministeriö)

Uusi turvallisuusselvityslaki tuli voimaan 2015 ja sen myötä henkilöiden ja yritysten luotettavuuden varmistamiseksi käytettävät menettelyt uudistuivat. Uusi laki pyrkii ehkäisemään yhteiskunnan haavoittuvuutta sekä suojaamaan yleisiä etuja, kuten valtion turvallisuutta, maanpuolustuksen etua ja yleistä turvallisuutta. Lisäksi laki pyrkii estämään merkittäviä yksityisiä taloudellisia vahinkoja.

Suojelupoliisin turvallisuusselvitysyksikkö tekee lähes kaikki henkilöitä koskevat turvallisuusselvitykset Suomessa. Suojelupoliisin hallinnollisen aseman muutoksen yhteydessä myös suppeat turvallisuusselvitykset siirtyivät paikallispoliisilta Suojelupoliisille. Turvallisuusselvitykset ja maahanmuuttovirastolle annettavat ulkomaalaislausunnot ovat hyvä väline turvallisuusuhkien ennalta ehkäisyssä. Selvitysten painoarvoa kasvattaa se, että turvallisuusympäristö muuttuu nopeasti yhä monimutkaisemmaksi.

14. Varmistetaan viranomaisten toimintakyky ja -valtuudet vastata terrorismintorjunnan kyber-uhkiin (Sisäministeriö)

Sisäministeriö on aloittanut siviilitiedustelulainsäädännön uudistamisen. Hankkeiden keskeinen tavoite on kansallisen turvallisuuden parantaminen, jonka yhteydessä kehitetään viranomaisten toimivaltuuksia vastaamaan myös terrorismintorjunnan kyber-uhkiin. Hankkeiden toimikausi on 1.10.2015–31.12.2016.

Puolustusministeriö on lisäksi asettanut hankkeen, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus sotilastiedustelun lainsäädännöksi. Tiedustelulainsäädännön tavoitteena on parantaa tiedonhankintaa puolustusvoimien tehtäviin liittyvistä kansainvälisistä uhista.

Mainittuihin hankkeisiin liittyen oikeusministeriö on asettanut asiantuntijaryhmän selvittämään ja valmistelemaan luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa koskevan perustuslakisäätelyn tarkistamista. Työryhmän toimikausi on 1.10.2015-30.9.2016.

Sisäministeriö ja Poliisihallitus osallistuivat 2014-2015 eurooppalaiseen yhteisaloitteeseen koskien internetiä ja terrorismintorjuntaa tavoitteenaan aloitteen integroiminen EU:n puitteisiin. Vuodesta 2015 alkaen aloitteessa tavoitellut asiat on saatettu osaksi EU-virastojen päivittäistoimintaa ja yhteistyötä. Esimerkkinä tästä Europoliin perustettu EU IRU (Internet Referral Unit), jonka tavoitteena on vähentää terrorismiin liittyvän materiaalin leviäminen Internetissä.

Terroristiseen toimintaan tietoverkoissa varaudutaan muun muassa kansallisessa terrorismintorjunnan strategiassa kuvattujen toimenpiteiden mukaisesti. Kaikissa poliisilaitoksissa toimii tänä päivänä digitaalisen todistusaineiston käsittelyyn ja analysoimiseen (digitaaliforensiikkaan) eri-

28.04.2016

koistuneita yksiköitä ja laadun parantamiseksi Poliisihallitus on ottanut käyttöön tietoteknisen tutkinnan laatuohjelman.

Viranomaisten välistä yhteistyötä ja koulutusta kehitetään kyberympäristössä tapahtuvan terroristisen toiminnan paljastamiseksi ja estämiseksi muun muassa osallistumalla erilaisiin harjoituksiin (KYHA 2016 ja VALHA 15-16, Cyber Coalition). Keskusrikospoliisissa toimii maaliskuussa 2015 perustettu tietoverkkorikosten esitutkintaan erikoistunut yksikkö, Kyberrikostorjuntakeskus, jossa tutkitaan pääasiallisesti tietoverkkoympäristössä tehtyjä laajempia kansainvälisiä rikoskokonaisuuksia. Kyberrikostorjuntakeskuksen perustamisella on pyritty varmistamaan paitsi tietoverkkorikosten torjuntakyky, myös poliisihallinnon toimintakyky kybertoimintaympäristössä tapahtuvissa vaativissa poliisitoiminnallisissa tilanteissa kuten terrorismissa sekä törkeiden rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. Suojelupoliisi tekee ennalta estävää turvallisuustyötä muun muassa terrorismiin liittyvien kyberuhkien torjunnassa lisäämällä uhkia koskevaa tietoisuutta viranomaisissa ja yksityisen sektorin organisaatioissa. Suojelupoliisi selvittää myös haittaohjelmahyökkäyksiä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa sekä tarvittaessa yksityisen sektorin kanssa.

15. Suojataan kyber -toimintaympäristöä terroristiselta toiminnalta (Liikenne- ja viestintäministeriö)

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut ja voimaannuttanut tietosuojaa ja tietoturvaa sekä viestintäverkkojen toimintavarmuutta edistävän 1.1.2015 voimaan tulleen tietoyhteiskuntakaaren. Eduskunta on tietoyhteiskuntakaaren säätämisen yhteydessä edellyttänyt, että ”palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan säilymisestä sähköisissä palveluissa ja verkkoympäristöissä huolehditaan kaikin keinoin ja mm. kyberturvallisuuden kehittämistyössä pyritään erityisesti ottamaan näiden oikeuksien toteutuminen huomioon”. Liikenne- ja viestintäministeriö ottaa eduskunnan lausuman huomioon seuraamalla tietoyhteiskuntakaaren vaikuttavuutta osana toimialan yleistä ohjausta ja kehitystä. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut ja voimaannuttanut verkko- ja tietoturvallisuuden korkeaa tasoa varmistavaa EU:n verkko- ja tietoturvadirektiiviä, joka saatetaan voimaantultuaan osaksi kansallista lainsäädäntöä. Liikenne- ja viestintäministeriö tulosoittaa kansallisena tietoturvanomaisena toimivaa Viestintävirastoa tietoturvatehtävissä. Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee ja toimeenpanee hallitusohjelman mukaisen kärkihankkeen osana kansallisen tietoturvastrategian, jolla lisätään luottamusta internetiin ja digitaalisiin toimintatapoihin. Strategia on hyväksytty ministeriössä maaliskuussa 2016 ja sen toimeenpano on aloitettu.

Jatkossa tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota liikenteen ohjausjärjestelmien haavoittuvuuksiin kyber-uhkien kannalta. Liikenteen digitalisoituminen voi lisätä kyberhaavoittuvuutta myös yleisemmin.

Säteilyturvakeskus, ydinvoimalaitosten toiminnanharjoittajat, Viestintäviraston kyberturvallisuuskeskus, Keskusrikospoliisin kyberrikostorjuntakeskus ja Suojelupoliisi ovat kokoontuneet tieto-

28.04.2016

turvallisuusryhmässä, jossa pyritään kehittämään ydinalan tietoturvallisuuden tilannekuvan jakamisen ja suojaustoimenpiteiden menettelyjä.

16. Torjutaan riskihenkilöiden maahantuloa sekä maassa oleskelua perus- ja ihmisoikeuksia suojellen sekä pakolaisoikeutta kunnioittaen (Maahanmuuttovirasto)

Maahanmuuttoviraston mukaan nykylainsäädännön aikana on muodostunut melko selkeä ratkaisukäytäntö sekä karkottamisasioissa että pakolaisaseman lakkauttamis- ja peruuttamisasioissa. Maahanmuuttovirasto toimii yhteistyössä Suojelupoliisin kanssa riskihenkilöiden maahantulon estämisessä. Virasto jakaa tietoa maahantulijoiden (turvapaikanhakijat, maahanmuuttajat) kytköksistä terrorismiin saamiensa havaintojen perusteella ja saa Suojelupoliisilta tietoa maahantulijoiden lupien käsittelyvaiheessa huomioitavaksi päätöksenteossa.

Poliisi on perustanut keväällä 2016 Keskusrikospoliisin yhteyteen niin kutsutun TUPA-toiminnon. Toiminto kerää, analysoi sekä välittää turvapaikanhakijoihin sekä turvapaikkaprosessiin liittyviä havaintoja ja tietoja rikostorjunnan tavoitteiden saavuttamiseksi sekä turvallisuuden ylläpitämiseksi. Toiminnon tarkoituksena on turvata riittävä tiedonsaanti ja varmistaa oikea-aikainen tiedonkulku.

Maahanmuuttovirasto on osallistunut TUPA -toimintaan asettamalla asiantuntijoita keskuksen.

17. Huomioidaan väkivaltaisen radikalisaation ennaltaehkäisy kotouttamispolitiikassa (Työ- ja elinkeinoministeriö)

Työ- ja elinkeinoministeriö on vahvistanut kotouttamispolitiikan ja toimenpiteiden poikkihallinnollista tarkastelua. Yleisenä tavoitteena on maahanmuuttajien osallisuuden vahvistaminen yhteiskunnan kaikilla sektoreilla, erityisesti työelämässä ja koulutuksessa. Valtioneuvoston käsittelyyn on kesällä 2016 tulossa periaatepäätös valtion kotouttamisohjelmaksi vuosille 2016 – 2019. Ohjelma ottaa maahanmuuttajaväestön tarpeet huomioon läpäisyperiaatteen mukaisesti kaikilla politiikan aloilla. Se sisältää tavoite- ja toimenpidelinjauksia, erityisiä painopisteitä ovat maahanmuuttajien roolin vahvistaminen Suomen innovaatiokyvyn hyväksi, kotouttamisen poikkihallinnollisuuden tehostaminen, valtion ja kuntien välisen yhteistoiminnan lisääminen kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa sekä avoimeen, mutta ei-rasistiseen keskusteluun kannustaminen maahanmuuttopolitiikasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa osana hallinnonalan toimenpiteitä Merkityksellinen Suomessa -toimintaohjelmaa vihapuheen ja rasismien estämiseksi ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi.

28.04.2016

18. Huolehditaan viranomaisten toimivaltuuksien asianmukaisuudesta (Sisäministeriö)

Tammikuussa 2015 astui voimaan muutos koskien lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa, ja poliisi voi jatkossa hyödyntää matkustajatietoja rikosten estämisessä ja selvittämisessä. Matkustajatietojen hyödyntämisoikeus auttaa poliisia tunnistamaan muun muassa taisteluihin lähteviä ja niistä palaavia ihmisiä. Tämä mahdollisuus on jo aikaisemmin ollut sekä Tullilla että Rajavartiolaitoksella.

Muiden viranomaisten toimivaltuuksia on helpottanut hallituksen esityksen pohjalta 1.4.2015 tuli voimaan lakimuutos, jonka perusteella myös sosiaali- ja terveysalan toimijat sekä muun muassa oppilaitosten henkilöstö voivat salassapitovelvollisuudesta riippumatta ilmoittaa poliisille havainnoistaan henkeen tai terveyteen kohdistuvassa väkivallan uhkaa koskevissa tapauksissa (HE 333/2014).

19. Vahvistetaan kriittisen infrastruktuurin sekä pehmeiden kohteiden suojaamista ja toimivaltuuksia (Valtioneuvoston kanslia)

Valtioneuvoston ja tiettyjen ministeriöiden toimintoja turvallisuuteen liittyen on yhdistetty ja turvaorganisaatio on uudistettu. Valtioneuvoston kanslia järjesti OSA-neuvosto; 14591/12 linjausten mukaisen kriittisen infrastruktuurin ja pehmeiden kohteiden suojaamista koskevan seminaarin toukokuussa 2016. Seminaarin toinen osa tullaan järjestämään syksyllä 2016. Ensimmäisen seminaarin painopiste oli tietotaidon, kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihdossa sekä kriittisen infrastruktuurin suojaamisen ja sitä koskevien uhkien varautumisen kansallisen koordinaation parantamisessa. OSA-neuvosto; 14591/12 linjausten mukaisesti on myös tehty esityksiä uusien liikkumis- ja oleskelurajoitusten asettamiseksi kriittisen infrastruktuurin ja pehmeiden kohteiden turvaamiseksi kuten valtionhallinnon keskeisten toimipisteiden turvallisuuden varmistamiseksi. Ylimmän valtiojohdon toimintojen turvaamiseksi on asetuksella perustettu lentokieltoalueita, joilla mm miehittämättömien ilma-alusten lennättäminen on luvanvaraista tietyillä alueilla. Lentokieltoalueita tullaan lähitulevaisuudessa laajentamaan.

VNK on myös parantanut kriittisen infrastruktuurin suojaamista sekä sitä koskevien uhkien varautumisen kansallista koordinaatiota VALHA -15/16 valmiusharjoituksen myötä. Harjoitus toteutettiin kesäkuu 2015 - maaliskuu 2016 välisenä aikana. Harjoitukseen osallistuivat ylin valtiojohto, TPK ja ministeriöt. VNK valmisteleekin myös valtioneuvoston tilannekeskusta koskevaa lakia. Lain tarkoituksena on mm selventää eri toimijoiden välistä tiedonkulkua. Kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi tarpeellisten tietojen ja asiakirjojen tehokasta, asianmukaista ja turvallista käsittelyä on tarkoitettu tehostaa valtioneuvoston yhteisellä tietoturvaohjeistuksella, joka valmistuu vuoden 2016 aikana.

Komissiossa on huhtikuussa 2015 valmistunut ohjepaketti pehmeiden kohteiden suojaamisesta. EU Restricted -manuaali on valmistettu AIRPOL -verkoston puitteissa ja poliisi on osallistunut työhön.

28.04.2016

Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi) koordinoi ilmailiikenteen, vesiliikenteen sekä raideliikenteen turva-asioiden tiedonvaihtoon ja käsittelyyn nimettyjä keskeisten turvallisuusviranomaisten ja liikenteen toimijoiden yhteistyöryhmiä. Näihin turva-asioihin sisältyvät myös terroritekoihin liittyvät uhkat. Käytännössä Trafi on muokannut turvallisuusviranomaisilta saamaansa uhkiin liittyntä tietoa ja tilannekuvaa liikenteen toimijoiden tarvetta vastaavaksi, jakanut sitä toimijoille yhteistyöryhmiä hyväksikäyttäen ja vastaanottanut toimijoilta palautetta niiden reagoinnista saamaansa tietoon. Toiminnan tavoitteena on osaltaan pienentää terroriuhkien riskiä.

Ydinlaitoksien valvonnassa sovelletaan ja pannaan täytäntöön vuonna 2013 julkaistuja, uudistettuja viranomaisohjeita, mukaan lukien turvajärjestelyjä koskevat ohjeet ja suunnitteluperusteuhka. Uusi säteilylähteiden turvajärjestelyjä koskeva ohje tuli voimaan vuonna 2014. STUK tekee ehdotukset tarvittavista lakimuutosesityksistä ydinvoimalaitosten suojaustoimenpiteiden vahvistamiseksi.

20. Kehitetään kansallista yhteistoimintaa CBRNE -asioissa (Sisäministeriö)

CBRNE- strategiatyöryhmä piti kaksi kokousta vuonna 2015, jonka viimeisessä kokouksessa asetettiin kolme jaostoa: teollisuusjaosto, operatiivisen toiminnan jaosto sekä tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen jaosto. Vuoden 2016 aikana jaostot ovat käynnistäneet toimintaansa ja tehneet toimintasuunnitelmat. CBRNE strategiatyöryhmästä on koottu pienempi kirjoittajaryhmä, joka aloitti toukokuussa 2016 kansallisen CBRNE strategian kirjoittamisen. CBRNE strategiatyöryhmä kokoontuu kolme kertaa vuoden 2016 aikana.

Sisäministeriö julkaisi ohjeen ja suunnitelmapohjan erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta. Sisäministeriön säteilytilanneohjeryhmä on selvittänyt vuonna 2012 tehdyn "Säteilyvaaratilanteet - toimijoiden vastuut ja tehtävät" käyttökelpoisuutta säteilytilanteiden hallinnassa ja varautumisen tukena. Tehdyn selvitystyön lopputuloksena sisäministeriö on julkaissut uusitun säteilytilanneohjeen.

Suomi on osallistunut aktiivisesti ydinterrorismin torjuntaa koskevaan globaalialoitteeseen (Global Initiative to Combat Nuclear Terrorism, GICNT) muun muassa isännöimällä Helsingissä ydinaineiden havaitsemiseen liittyvän GICNT:n harjoituksen tammikuussa 2015 ja sekä aloitteen yleiskokouksen kesäkuussa 2015 sekä toimimalla siitä lähtien aloitteen havaitsemistyöryhmän puheenjohtajana.

Radioaktiivisten aineiden havaitsemisarkkitehtuurin kehittämiseksi on viranomaisten yhteistyönä tehty määrittelyt radioaktiivisten aineiden havaitsemisjärjestelmille, tiedonsiirrolle ja havaintojen analysoinnin etätukimallille. Projekti (REPO) on luonut edellytykset sille, että hankittavat järjestelmät ja sovellettavat toimintamallit ovat yhteensopivia. Projektin toisessa vaiheessa yksityisen sektorin toimijat ovat kehittäneet määrittelyjen pohjalta arkkitehtuuriin sopivia teknisiä ratkaisuja, jotka ovat kaupallisesti saatavilla Suomessa ja muualla.

28.04.2016

21. Rajoitetaan räjähteiden lähtöaineiden ja tavanomaisten aseiden saatavuutta (Sisäministeriö)

Laki räjähteiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä on hyväksytty eduskunnassa. Laki on vahvistettu 8.8.2014 ja se on ollut voimassa 2.9.2014 alkaen. Sisäministeriö ja Poliisihallitus ovat tiedottaneet asiasta.

Puolustusministeriö ja puolustusvoimat ovat anastusherkan materiaalin osalta kehittäneet turvallisuustekniikkaa ja vähentäneet maanpäällisiä varastoja.

Ulkoministeriö on pyrkinyt vähentämään pienaseiden kulkeutumista terroristeille kehittämällä maiden vientivalvontajärjestelmiä muun muassa tukemalla asekauppasopimuksen toimeenpanoa. Suomi jatkaa edelleen työtä edistääkseen pienaseiden vastuullista käyttöä ja niiden vähentämistä. Lisäksi Suomi rahoittaa valikoituja kehitysyhteistyöprojekteja alueilla, joilla aseellisen väkivallan uhka on suurin.

Tulli paljastaa luvattomia ja laittomia tavaroita ulkomaankaupan tavaravirroissa. Pääpaino on tavaroiden valvonnassa ja laittomien kuljetusten pysäyttämisessä, jotka ovat yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuuden kannalta tärkeitä ja vaikuttavia, kuten säteilevät tuotteet, puolustus-tarvikkeet ja aseet, joukkotuhoaseet, myrkyt ja muut vaaralliset tavarat ja aineet (CBRN).

22. Asetetaan terrorismintorjunnan yhteistyöryhmä uudelleen (Sisäministeriö)

Sisäministeriö on 8.5.2014 asettanut terrorismin torjunnan yhteistyöryhmän, jonka toimikausi on 15.5.2014 alkaen toistaiseksi.

28.04.2016

3. YHTEENVETO TOIMENPITEIDEN TÄYTÄNTÖÖNPANOTILANTEESTA

Kansallisen terrorismin torjunnan strategia sisältää edellä läpikäytyt 22 toimenpide-ehdotusta. Valtioneuvosto edellytti periaatepäätöksessään viranomaisilta, että terrorismintorjunnan strategian toimenpiteiden täytäntöönpanon suunnittelu aloitettiin heti vuoden 2014 aikana. Toimenpide-ehdotukset ja niiden toimeenpano ovat jatkuvia ja ovat käynnissä koko strategian voimassaolon ajan.

Valtioneuvosto edellytti yhtenä toimenpiteenä, että terrorismintorjunnan kansallinen yhteistyöryhmä asetetaan uudelleen. Sisäministeriö asetti 8.5.2014 uuden terrorismintorjunnan yhteistyöryhmän, jonka toimikausi on 15.5.2014 alkaen toistaiseksi. Yhteistyöryhmän puheenjohtajuus siirtyi Poliisihallitukselta sisäministeriön poliisiosastolle 1.2.2016 sisäministerin päätöksellä. Yhteistyöryhmässä on edustajia 23 eri taholta. Järjestäytymiskokous pidettiin kesäkuussa 2014, ja kevääseen 2016 saakka tehdyistä toimenpiteistä on raportoitu yhteistyöryhmälle.

Merkittävimmät toimenpiteet liittyvät viranomaisten toimintakykyä ja toimivaltuuksia käsitteleviin tiedustelulainsäädäntöhankkeisiin, joilla on tarkoitus varmistaa viranomaisten kyky vastata terrorismintorjuntaan ja kyber-uhkiin. Sisäministeriön, puolustusministeriön ja oikeusministeriön hankkeiden toimikaudet päättyvät vuoden 2016 aikana.

Yhtenä toimenpidemuutoksena aiempaan voidaan mainita poliisin oikeus hyödyntää matkustajatietoja rikosten estämisessä ja selvittämisessä. Muutos lakiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa tuli voimaan tammikuussa 2015. Tullilla ja Rajavartiolaitoksella tämä oikeus on jo aikaisemmin ollut. Matkustajatietojen hyödyntäminen on erityisen tarpeellista juuri terrorismin torjunnassa. Jatkossa tulisi pohtia miten tämä, lainsäädännön suoma mahdollisuus, saadaan paremmin jalkautettua edellä mainituilla toimialoilla.

Edelleen yksi toteutunut toimenpide liittyy räjähteiden lähtöaineiden ja tavanomaisten aseiden saatavuuden rajoittamiseen. Toimenpide edellytti muun muassa EU -asetuksen (98/2013) kansallisten toimenpiteiden täytäntöönpanoa erityisesti räjähteiden valmistuksessa käytettävien aineiden osalta. Laki räjähteiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä tuli voimaan syyskuussa 2014.

Kriisinhallintaan liittyvissä toimenpiteissä Suomi on kohdentanut resursseja toimintaan, jolla pyritään vakauttamaan konfliktitilanteita ja vähentämään terrorismin syntymiselle otollisia olosuhteita. Samalla Suomi on tukenut turvallisuus- ja oikeusvaltiosektoreiden kapasiteetin kehittämistä korostanut ihmisoikeuksien merkitystä osana terrorismin ennalta ehkäisyä ja edistänyt ihmisoikeusvelvoitteiden tehokasta huomioimista terrorismin torjuntaan liittyvissä kansainvälisissä neuvotteluissa. Lisäksi kansainvälisessä toiminnassa on hyödynnetty Suojelupoliisin yhdyshenkilötoimintaa.

28.04.2016

Yhtenä toimenpiteiden tavoitteena on ollut korostaa tietojenvaihdon ja tietoisuuden lisäämistä laajalti, viranomaisten operatiivista yhteistoimintaa sekä kansainvälistä toimintaa terrorismintorjunnassa. Tietojenvaihto ja tietoisuuden lisääminen ovat tärkeitä asioita sekä viranomaisten välillä että suhteessa tavallisiin kansalaisiin. Toimiva tiedonvaihto viranomaisten välillä lisää niiden kykyä tunnistaa ja torjua terrorismia omilla tehtäväkentillään sekä yhdenmukaistaa viranomaisten tilannekuvaa terrorismista.

Suojelupoliisi on pyrkinyt aktiivisesti lisäämään terrorismin torjuntaan ja radikalisoitumiseen liittyvän tiedon välittämistä viranomaisille, minkä lisäksi se on panostanut oman osaamisen kehittämiseen terrorismin torjunnassa koulutuksen kautta. Suojelupoliisilla on ollut lisäksi aktiivinen rooli terrorismin muodostamaa uhkaa koskevassa yhteiskunnallisessa viestinnässä. Tavoitteena on ollut, että eri toimijat pystyisivät mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tunnistamaan radikalisaation viittaavaa kehitystä ja torjumaan sitä. Väkivaltaisen radikalisaation ennalta ehkäisy erilaisten toimenpiteiden avulla on otettu painopisteeksi myös kotouttamispolitiikkaan.

Kansalaisten tietoisuuden lisäämisellä terrorismista sekä väkivaltaisesta ekstremismistä on myös merkitystä ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisyssä tärkeitä tavoitteita ovat muun muassa nuorten syrjäytymisen sekä alueellisen ja yhteiskunnallisen segregaaation vähentäminen. Lisäksi viranomaisten tulisi kannustaa terrorismin ja väkivaltaisen radikalisoitumisen kanssa tekemisiin joutuneita henkilöitä ilmoittamaan havainnoistaan poliisille. Käytännön tasolla keskeisessä asemassa ovat sisäministeriön kansallisen verkoston alaiset isojen kaupunkien poikkihallinnolliset yhteistyöverkostot väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi. Työryhmien painopisteenä ovat tiedon lisääminen, tiedonkulun vahvistaminen ja sosiaalisen koheesion kasvattaminen alueella viranomaisten yhteistyön kautta. Sisäministeriö julkaisi toukokuussa 2016 kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelman. Kansainvälisesti yllä kuvattuja paikallistason toimijoita kokoaa yhteen syksyllä 2015 käynnistynyt YK:n Strong Cities -verkosto.

Tiedon välittäminen ja tietoisuuden lisääminen ulkomaihin matkustaville ja siellä oleskeleville kansalaisille tapahtuu pääasiallisesti ulkoministeriön laatimien matkustustiedotteiden kautta. Mahdollisten akuuttien terrori-iskujen uhasta ulkoministeriö ottaa yhteyttä matkustusilmoituksen tehneisiin henkilöihin, ja kohonneesta terrorisminuhasta tiedotetaan myös suoraan matkanjärjestäjille Suomen matkatoimistoalan liiton kautta.

Huoltovarmuuskeskus on lisännyt viranomaisten ja yksityisen sekä kolmannen sektorin välistä yhteistyötä terrorismintorjunnassa muun muassa terrorismin torjuntaa käsittelevien esittelytilaisuuksien kautta.

Euroopan ulkopuoliset konfliktit ja niistä seurannut turvapaikanhakijoiden määrän voimakas lisääntyminen Euroopassa ja Suomessa ovat muuttaneet toimintaympäristöä nopeasti tuoden terrorismiin kytkeytyviä henkilöitä Suomeen ja lähialueille. Toisin sanoen muuttunut ja pitkälle

28.04.2016

tulevaisuuteen ulottuva, osittain vakiintunut, tilanne on myös kohottanut terrorismin uhkaa verrattuna tilanteeseen, joka vallitsi strategisia toimenpiteitä tehtäessä.

Maahanmuuttoviraston toimialalla prosessien toimivuus on keskeistä. Lisäksi selkeät ratkaisukäytännöt sekä karkottamisasioissa että pakolaisaseman lakkauttamis- ja peruuttamisasioissa helpottavat viranomaisten omaa päätöksentekoa.

Strategian toimenpide-ehdotusten toimeenpanon myötä viranomaisten yhteistyö on syventynyt entisestään. Esimerkiksi aihetta käsittelevien harjoitusten ja seminaarien avulla on onnistuttu lisäämään viranomaisten ja myös yksityisten tahojen valmiutta torjua terrorismia. Samalla eri toimenpiteiden toteuttamisen yhteyksissä viranomaisille on muodostunut yhteisiä lähestymistapoja. Tämä on näkynyt muun muassa yhteisinä hankintoina ja toimimistapoina.

Käynnissä oleva kansallinen terrorismin torjunnan strategia on painottunut vahvasti toimeksiantonsa mukaisesti pelkästään terrorismiin. Tulisiko uutta strategiaa suunniteltaessa pohtia myös viharikollisuuden torjuntaan liittyvien toimenpiteiden kytkemistä nykyistä vahvemmin mukaan terrorismin torjunnan strategiaan? Euroopassa on havaittu, että vihapuheiden ja -rikosten kohteet saattavat olla seuraavaksi terrorismirikosten kohteita ja uhreja. Lisäksi olisi hyvä pohtia tulisiko syksyn 2016 aikana arvioida strategian tarkistamis- tai täydentämistarpeita jo ennen strategian voimassaolon päättymistä vuonna 2017.